

[B] **MIJN KINDERVRIEND. TED VAN LIESHOUTS ROMAN OVER HET MISBRUIK IN ZIJN JEUGD**

“Een boek van een jeugdauteur die in zijn kindertijd misbruikt is en uitlegt hoe fijn hij dat eigenlijk wel vond.” Dat was mijn antwoord wanneer vrienden me met *Mijn meneer* van Ted van Lieshout in de weer zagen en vroegen wat ik aan het lezen was. Dat was de hele tijd mijn indruk van deze autobiografische roman – het hoofdpersonage heet Ted, de foto op de flap toont Van Lieshout als kind. Tot het nawoord, waarin de schrijver wel degelijk afstand neemt van pedofilie: “Ik vind dat wat mij in mijn jeugd is overkomen verkeerd was.”

Tijdens de lectuur van het boek doken in mijn herinnering de smalende en zichzelf vergoelijkende bisschop op die zijn neefje aanrandde en de geil fezelende boekhouder die seks had met zijn twee kleutermeisjes: “Heel zachtjes. Daar weten ze niets meer van.” *Mijn meneer* kwam mij in eerste instantie voor als een soort verdediging van pedofilie, maar dat is het helemaal niet. Dit is een ongemeen knappe en genuanceerde psychologische roman die haarscherp de tegenstrijdige gevoelens en de complexe gedachtewereld van een misbruikt kind analyseert. Je moet het boek, dat ontgensprekelijk controversiële stof behandelt en daarom aanleiding geeft tot (al te snelle) morele oordelen, eerst en vooral op zijn literaire merites beoordelen om dat te zien.

Ten eerste is er het perspectief dat uitsluitend bij de elfjarige jongen ligt. Van Lieshout slaagt erin om de gehele roman door een geloofwaardig kind als verteller neer te zetten. Dat is niet alleen een huzarenstukje, het zorgt ook verschillende keren voor een discrepantie tussen de inschattingen die het personage van de situatie maakt en de visie van de lezer. Een tweede trouvaille is de vertelwijze. Je krijgt het verhaal gepresenteerd als brieven aan Maria. Dat maakt aannemelijk waarom Ted alle details vertelt – hij gelooft dat de heiligen van alles op de hoogte zijn en dit is een soort biecht. Vervolgens, en dat is misschien wel de grootste kracht van het boek, zijn timing en dosering perfect. Van Lieshout toont hoe de pedofiel heel gewiekst en geduldig elke keer een klein stapje verder gaat. Uiteraard begint het allemaal erg onschuldig. Het is zomervakantie en de kleine Ted komt in contact met

een man wiens vrouw voor langere tijd op reis is. Blijkt die meneer een hele mooie elektrische trein te bezitten waar Ted wel eens naar wil komen kijken. De man is vriendelijk en het bezoekje bevalt zo goed dat Ted vaker aanloopt. De man bouwt met hem een kasteel uit lego en leert Ted, die kunstzinnig aangelegd blijkt, beter tekenen. De in wezen eenzame jongen – kameraadjes heeft hij niet, zijn moeder is met andere dingen bezig – meent een vriend gevonden te hebben. Zoals kinderen stellig zeggen: “Dit is mijn vriend”, noemt Ted de man “mijn meneer”. Dat deze grote kindervriend uiteindelijk andere bedoelingen heeft, merkt hij niet.

Wanneer de man Teds vertrouwen gewonnen heeft, wil hij ook wel eens knuffelen. Dat gaat misschien wel een beetje ver, vindt Ted, maar hij krijgt veel vriendschap van deze meneer en wil die niet verliezen, dus staat hij het toe. Wanneer de man zich tijdens een tekensessie naakt vertoont en zo door Ted getekend wil worden, is de jongen eerst geschrokken, maar tegelijk is hij gefascineerd door de piemel van de man. Niet alleen ontwaken zijn homoseksuele gevoelens, na de aanvankelijke schok – hij vindt de grote behaarde penis eigenlijk maar een vies ding – schat hij dit voorval in als een normale vorm van intimiteit, ja zelfs als een voorrecht: is hij niet speciaal uitgekozen? Is het niet juist heel bijzonder? Als de meneer vervolgens graag wil dat ze allebei naakt door het huis lopen, zorgt dat gevoel van uitverkorenheid ervoor dat Ted zijn aanvankelijke schaamte overwint en haast zonder tegenstribbelen ook daarin meegaat. Wanneer hij merkt dat er nog een ander jongetje bij zijn meneer langskomt, wekt dat zelfs jaloezie bij hem op: dit is toch “mijn meneer”? Ted verlangt exclusiviteit van de relatie. Het is pas wanneer de man zich in het bijzijn van de jongen bevredigt, dat er iets knapt. Dat is een stap te ver, Ted verbreekt het contact en beseft dat wat er gebeurd is eigenlijk niet helemaal klopt. Wanneer hij overweegt erover te praten, overheerst echter een schuldgevoel en de angst om zelf gestraft te worden. Maar ook – en dat lijkt paradoxaal – oprechte liefde en begrip voor “mijn meneer” doen Ted besluiten zijn verhaal geheim te houden.

Pedofiel betekent letterlijk kindervriend. In de Griekse Oudheid was het heel gewoon dat een volwassen man een relatie had met een adolescent die hij inwijdde in de liefde. *Mijn meneer* lijkt een

hedendaagse variant van dat “opvoedingsideaal”, want de kleine Ted lijkt zich eigenlijk wel goed te voelen bij de seksuele ontdekkingen die hij doet tijdens de zomervakantie op de drempel van zijn puberteit. Dat hij gemanipuleerd wordt en dat de grens van wat hij wil steeds verlegd wordt door iemand anders dan zichzelf, heeft hij niet door. Het besef dat dit een onevenwichtige liefdesrelatie is waarin een volwassene macht uitoefent over een kind, werkt de pedofiel zorgvuldig weg. Niet alleen past hij zich aan de kinderwereld aan door mee te spelen en kinderlijk te redeneren, maar ook meet hij zich een soort vaderrol aan. Dat laatste is wat bij Ted de grootste vragen oproept: als de meneer voorstelt om een ersatzpapa te zijn voor Teds overleden vader, verzet de jongen zich heftig. Daaruit wordt duidelijk dat deze relatie niets met liefde, maar alles met seksualiteit te maken heeft, ook voor Ted. Voor het hoofdpersonage van *Mijn meneer* lijkt de hele geschiedenis een initiatie. Hoewel dit alles niet al te veel traumatische gevolgen schijnt te hebben, vindt de schrijver wat er gebeurd is toch niet goed te praten. Hij meent “dat mijn meneer het risico niet had mogen nemen dat ik beschadigd zou raken”. Dankzij de botsing van het kinderperspectief in de roman met het – overigens milde – oordeel van de volwassen schrijver in het nawoord, levert *Mijn meneer* materiaal voor een sereen debat.

CARL DE STRYCKER

TED VAN LIESHOUT, *Mijn meneer*, Querido,
Amsterdam, 2012, 256 p.
